

ROZWIĘZOWAĆ (101) *vb impf*

Oba o oraz a jasne.

inf rozwiązać (30). ◇ *praes 1 sg* rozwiązuję (12). ◇ *2 sg* rozwiązujesz (1). ◇ *3 sg* rozwiązuje (21). ◇ *3 pl* rozwiązują (12). ◇ *praet 3 sg m* rozwiązał (5). ◇ *2 pl m pers -ście* rozwiązywali (1). ◇ *3 pl m pers* rozwiązywali (2). ◇ *fut 3 sg m* będzie rozwiązał (1). ◇ *imp 2 sg* rozwiąż (1). ◇ *con 2 sg m* byś rozwiązał (2). ◇ *3 sg m* by rozwiązał (2). ◇ *3 pl m pers* by rozwiązywali (4). ◇ *impers praet* rozwiązano (1). ◇ *part praes act* rozwiązując (4), rozwiązując *SeklKat* (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w. s.v. rozwiązać.

1. *Rozsupływać, rozplątywać; dissolvere* *Mącz, Cn; deiugare, dirimere* *Mącz; enodare, exsolvere, resolvere* *Cn* (20) : *Deiugo, Rołprzągam/ Rozwizuyę. Mącz 177c; Dissolvo, Rozwizuyę/ rozdziergam rołprowadzam yedno od drugiego. Mącz 401a, 103a.*

Szereg: »rozwiązać i zawięzać« (1): iż tylko łznrurami łpięto [*królowi szatę*] gdzie było otwierać potrzebá dla mázánia/ kthory vrząd był páná Podkomorzego koronnego/ ten rozwiązał y zawięzał gdzie było potrzebá *BielKron 329v.*

W przeni (1) :

Zwrot: peryfr. »szupryny workom rozwiązać« (1): A łynowie s pogány kopiá łzyrmuiá/ Ták z dáleká łzupryny workom rozwiązuiá [*tj. na wojnach zdobywają pieniądze, które ojciec wkłada do worków*]. *PaprPan F2v.*

Przeni (1) :

Zwrot: »rozwiązać język [przeciw komu]« = wygrażać, złorzeczyć (1): Nie rozwiązuy ięzika przeciw nieprzyiacielowi łwemu. *BielŻyw 96.*

a. *Ściągać z kogoś więzy, uwalniać, oswabdząć; solvere* *Mącz, JanStat, Cn; extricare* *Mącz* (15) : *Solvo, Płację/ też rozwiązuyę/ wybáwiam/ wolnym czynie [!] Mącz 400b, 464b.*

rozwiązać kogo (2): rozwiązáli ich [*więźniów tatarskich*] kilka/ potym ieden drugiego rozwiązał *BielKron 409v; LatHar 109.*

Przeni [kogo, co] (10) : Niemogliście fię [*św. Piotrze i Pawle*] pod żelázmi okowáni będąć/ rufzyć: á świat włzyćiek grzechem zwiázány/ przez liłtyście łwe rozwiązáli. *SkarŻyw 595.*

Zwrot: »jarzmo rozwiązać« (1): (*marg*) Litwie Król Polłki iáko nowym Krześciánom wolności nádáie. [...] (–) Iárzmo niewoléy/ w którój do tego czáfu byli zámotáni y zwiázáni/ z łzyie ich łkłádáiąc y rozwiązuiąc [*iugum ... solventes JanStat 744*] *SarnStat 987.*

a) *O Bogu* (8) : *TarDuch D3; On [Pan]* łam thy co łá w okowách łáłkáwie rozwiązuiie *LubPs ff2.*

Zwoty: »z okow rozwiązać« (1): Głodné chlebem opátruie/ Więźnie z oków rozwiązuiie. *KochPs 212.*

»więźnie, jęcce, spętane rozwiązać« = *solvere compeditos Vulg* [*szyk zmienny*] (2:1:1): *WróbŻółt 145/7; Pan* rozwiązuiie łpętháne *Leop Ps 145/7; KochPs 212; LatHar 584; [RozmyślDomin 93].*

α) *Spuszczać z uwięzi, nie powstrzymywać dłużej* (1) : A gdy zá łpráwiedliwym łádem iego przypádnie ná łwiát gniew iego/ tedy ie [*uwiázane anioły (cf Apoc 17)*] Pan rozwiązuiie á dopułzcza im mocy y zwirzchności ná pokáranie łwiátá złóściwego *RejAp 137.*

β) Pozwalać umrzeć (1) : gdy rodzicy wnosili [do świątyni] dzieciątko Ieśufá/ [...] on [Symeon] też wziął ie ná ręce fwoie/ y błogofławił Bogá/ y mowił: Teraz Pánie pułzczafz (*marg*) rozwiązuiefz. G. (-) [*dimittis*] flugę twego w pokoiu *WujNT Luc 2/29*.

2. Uwalniać kogoś od ciężarów i zobowiązań; unieważniać, znosić; solvere Vulg; relaxare Cn (54) : rozwiązować co (6): *SarnStat 978 cf Szereg. Cf Zwroty*.

W przeciwstawieniu [*Matth 5/18 i nawiązania do tego wersetu*]: »rozwiązować ... wypełni(a)ć« (3): Y ftáło fie zámieřzanie y fwar miedzy krzeřciány y Zydy/ kthoryby zakon lepřzy był/ [...] to ieřt w zákonie nowym wiele rzeczy ieřt/ kthore bog wziął z ftáre⁶⁰ żakonu [!]/ iáko zbáwićiel mowi Nie przyřzedłem rozwiązować zakonu/ ále wypełniać. *HistRzym 96; WujNT przedm 31, Matth 5/18*.

Zwroty: »śluby rozwiązować« (1): Popowie y Wládykowie/ fluby Bogu vcźnjione y Sákráment ten rozwiązuia *SkarJedn 343*.

»rozwiązować zakon« (3): *HistRzym 96*; Nie mniemayćie ábym przyřzedł rozwiązować (*marg*) niřzyczć, ábo płowác. (-) zakon ábo Proroki [*solvere legem*] *WujNT Matth 5/18, przedm 31*.

»rozwiązować związki« (1): [*Myncerz*] ná Papieřá powiađał/ iż názybt wielkimi brzemyony obowiařzał ludzkie duřze/ Luterá powiađał rozwiązować iego zwiąłki á fwey woley dopuřzczáiać ná złořć Papieřowi *BielKron 202*.

Szereg: »odpuszczać i rozwiązować« (1): KAżimierz/ z łáłki Bořey Krol Polłki [...]. Oznáymuiemy ninieřlyzym liřtem/ [...] Iř [*Jan, wojewoda krakowski*] [...] Ziemię Sędomieřřká [...] odpuřczáiać y rozwiązuiać [*relaxando et dimittendo JanStat 86*] zgołá znáćné Summy/ które od Nas [...] ná przerzeczonéy Ziemi Sędomieřřkiéy [...] obádwá z nich [*Jan z bratem*] mieli obowiařzáné y zápiřáné: [...] w moc nářzę [...] wróćił *SarnStat 978*.

a. Odpuszczać grzechy, rozgrzeszać (41) : [czart:] Bo to vřzřjs milie Xięę Zeć ya y Rřzmiány [= *katolików*] wiaęę Chocz vmieya rozwiązować Alie czo wadzy řkofftować *RejKup z5v; KuczbKat 210*; A ten zář rozwiązuie/ kthory odpuřcza grzechy/ kthory wyřwala od karánia/ kthory wolnym czyni od vřřaw/ od řlubow/ od przyřięg/ y od innych obowiařzek podobnych. *WujNT 69*.

rozwiązować kogo, co (czyje) [= *kogo (W przen)*] (12): weźmiefz zářię w miłość řwá krzeřciánřká onego omylnie přeřtěpnego bráćifřká fwoiego/ [...] iuř y ciebie y onego pan rozwiązuie/ á przyřmuie obudwu w łáłkę fwoię. *RejPos 120, 119, 120, 300v; RejZwierc 192v; ArtKanc N15v; [GilKat 269 (Linde s.v. rozwiązać)]*. Cf »grzesznego człowieka rozwiązować«, *W przen*.

rozwiązować co [= *z czego*] (12): *KromRozm III D2v*; iż iedno řam Pan Bog rozwiązuie niepráwořci fercá nářzego. *LubPs aa2; RejPos 119 [2 r.]; Skarřzyw 457 [2 r.]*. Cf »grzechy rozwiązować«.

rozwiązować od czego (2): Oziwiać bliřnego ná duřzy/ rořwiązuiać iego řámnienie od rořpaczi/ á okazać mu drogę zbawieřnná. *SeklKat I2v, F2*.

rozwiązować z czego (2): A ia iuř ciebie rozwiązuie z onego vřpadku thwoiego y s přeřkłęcia twoiego/ w imię řwięte iego [*Pana*]. *RejPos 120*. Cf »z grzechow rozwiązować«.

rozwiązować czym (3): iż iedno do tych ieřt wfkazano/ kthory táká myřł/ táká wiářę/ á táká pokorę pořtánowiá w fercach řwřych o Pánu řwym/ iż ie Pan rozwiązuie miłofieřdziem řwoim *RejPos 119, 303*; Cřęgo iářnie řwiádeřtvo kářdy mieć mořę/ z ich rozlicřnych odpuřřow [...]. Táķę z řiřřow/ y przyřwileiow ofobnych/ kthorymi grzechy zá pieniáďze rozwiązowali *NiemObr 153*.

W przeciwstawieniu: »rozwiązować ... związować (a. wiązać)« (3): *KromRozm III* M8v; *CzechEp* 563; Iż grzechow odpufzczenie przez imię Iezufá/ y w niebie przebywanie bierze wierna dufzá/ Dał im tę moc Pan Kryłtus wierne rozwiązować/ á niepokutujące kazał też związować. *ArtKanc* N15v; [*GilKat* 269 (*Linde s.v. rozwiązać*)].

Zwrot: »grzechy (a. związki grzechow), z grzechow, grzesznego człowieka rozwiązować« [*szyk zmienny*] (6:1:1): *HistRzym* 47; *RejPos* 117v *marg*; *RejZwierc* 250; *WujJud* 147v; *CzechEp* 363; *NiemObr* 153; *ReszList* 151; Mocno y ftátecznie w świetckich pokuľách trwáli/ Páná miľuiąc/ [...] Zá co ie téż pan raczył łobie vmiľowác/ Grzéchy dał rozwiązować/ y z łobą króľowác *SiebRozmysł* Bv.

Szeregi: »odpuszczać i rozwiązować« (1): (*marg*) Kápłáńftwo nowego zakonu inľze niź ftárego. (-) Ono Trąd oględowáło/ lecz to grzechy odpufzcza y rozwiązuię etc. *WujJud* 147v.

»rozwiązować, rozgrzeszać« [*szyk zmienny*] (1): *SeklKat* X2; [ktoremu [*Bóg Kościołowi swemu*] dał klucze/ áby tych ktorzyby byli łpoľobni do odpufzczenia grzechow rozwiązował/ rozgrzeľzał: á ktorzy niegodni áby związował/ potępiáł. *GilKat* 269 (*Linde s.v. rozwiązać*)].

»(abo) związować (a. wiązać) i (abo, a) rozwiązować« [*szyk 15:4*] (19): *KromRozm I* F; *KromRozm III* D2v, P6; *KrowObr* 127; ięlli łobie przywáľszczaá związować ábo rozwiązować kogoby chciáł wedle woley łwoiey ná zyemi: to s piľmá ięgo wáľnego/ y s łpraw/ y s poľtępkow ięgo łnádnie łie káżdy łpráwić y obaczyć może. *RejPos* 300v, 119, 299, 300v, 302, 302v, 303; Chryłtus káże Piotrowi rozwiązować/ y záwięzować: á Piotr ma łye stą wáľdzą/ dla złych łudzi kryć? *BiałKat* 66, 133v; ktorzyby [*tzw. namiastkowie Piotra św.*] łie rádzi vczynili łędziami by mogło być y łwiátá wľzytkiego/ y rádziby rozwiązowali y wiázáli káżdego wedle woley łwoiey. *RejZwierc* 192v; *RejPosRozpr* b3v; *SkarJedn* 67 [2 r.]; bo piľano ięft: iľz kápłani Bozy [!]/ co związuią y rozwiązuią ná ziemi/ to Bog związuię y rozwiązuię wniebie. *SkarŻyw* 457. [*Ponadto w przeciwstawieniu 3 r.*]

W przén [co (czyje)] (5) : *SeklKat* F2, I2v, X2; iż to łwięte ięgo [*Pana*] poľelłtwo/ ktore nam przyniołł od Bogá oycá náľzego/ [...] iędno do tych [*się ściąga*] ktorzy łą [...] łercá łkrufzonego [...]. A takie łercá iędno on [*Pan*] dopuľcił rozwiązować *RejPos* 119; *BiałKat* 133v.

b. Czynić zdrowym, uwalniać od choroby (6) :

α. O Chrystusie [kogo] (2) : Od dyabłow opęćáne mocnie rozwiązował *LatHar* 519.

rozwiązować z czego (1): Vciekáľá przed nim łmierć/ bo roľkázował [*Chrystus*] vmárlym wftáwác/ chromym łkákác/ łlepym pátrzyć/ y z inych rozmáitych vpadkow łudzi rozwiązuiąc. *RejPos* 16v.

β. O mocy natury [w tym: kogo, co (3)] (4) : Krzyłstał gdy będzie powieľzon na łzygi idąc łpac/ [...] vrzeczone rozwiązuię. *FalZioł* IV 51c [*idem [SienHerb]*], IV 47d; [*SienHerb* 330 (*Linde s.v. rozwiązać*)].

rozwiązować z czego (1): Mocz tych kamieniow ięft odpádzaiąc piľańftwo, abowiem gdy będą na pępek przywiázany/ tedy powciągaią pari z wina/ á tak rozwiązuią z piľańftwa *FalZioł* IV 48a.

Szereg: »rozwiązować i rozpádzáć« (1): Też kto dnę łpoioną cirpi/ rozwiązuię ią [*ziele jeleni język*] y roľpádzá. *FalZioł* I 69b.

3. Rozstrzygáć, wykłádać, wyjaľniać; perputare Mącz; explicare Modrz; dissolvere, solvere Cn [co] (9) : (*marg*) Węzły Arrianow stárych chce K(śiádz) K(anonik) rozwiązować ktorych nie máľz bo ie

stärzy łpalili. (–) Což będzie rozwięzował/ gdy iuz to dawno przedtym przodkowie iego ogniem rozwięzáli? *CzechEp* 94.

rozwięzować czym (3): *KromRozm II v4v*; Perputo, Dobrze ku wyrozumieniu dawam/ którą rzecz wykładám/ rozkładám/ rozwięzuyę słowy. *Mącz* 333c; *CzechEp* 94.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Ale iefczę y to/ niewiem iáko fię z prawdą y z łobą zgodzi/ chćieć to rozwięzować częgo niemálz: á zás powiedzieć iż to łtärzy oycowie rozwięzáli/ á iż to iefł w księgách ich. [*ale te księgi się spaliły*] *CzechEp* 95.

W połączeniach szeregowych (2): tążę [*mocą*] kołcyoł [...] potoczne wåtpliwołci w wyerze y łpráwye krzełciyáńłkyey rozwyęzował/ błędy kácerłkye niłłczył/ á Cerdoná/ [...] Hułá/ y włłyłtkye ine bronny pyekyelnye z ich náukámi zwyćyężył/ y łłumił *KromRozm II v4v*; *Mącz* 333c.

Zwroty: »roźnicę [= *różnicę zdań*] rozwięzować« (1): połłuchaymy/ częgo nas pan Chriłtus vczy/ y iáko tę roźnicę/ ktora dżiś międy Chrzełciány iefł/ o Bołtwie łwoim rołtrzygá/ y rozwięzuię. *NiemObr* 101.

»wåtpliwołci (a. wåtpliwe rzeczy) rozwięzować« = *dubia explicare* *Modrz* (2): *KromRozm II v4v*; áby ieden iáko głowá włzytkiem drugim człónkom/ [...] vłtawy okołó łpráwowania rzeczy czynił/ y wykonywał: wåtpliwe á niepewne rzeczy rozwięzował *ModrzBaz* 25.

»węłzy rozwięzować« (2): *CzechEp* 94 [2 r.]; [Nád to y łáme słowá przełciwiáią fie Ambrozemu: Bo tám Apołtoł nie o perłonách/ (iákich) bołkich/ ále o Obrzezániu duchownem y cíelełnem mowi/ rć. oto małz Czytelniku/ że fie łámi Troyczanie borzą/ á ieden drugiego węłzy rozwięzuię. *BudArt* a8].

Szeregi: »rołtrzygáć i rozwięzować« (1): *NiemObr* 101 *cf* »roźnicę rozwięzować«.

»rozwięzować i ugadzác« (1): iż częłto dni cáłe [łw. *Augustyn*] ná tákich łpráwách trawił/ rozwięzuiąc łpory łwieckich łudzi y one vgadziác *WujNT* 248.

4. *W interpretacji teologicznej* 1.*Ioann* 4/3, *zakładającej złożoność i zmienność natury Chrystusa* [*kogo*] (13) : to nie iefł/ żebył też ia Iezulá Chriłtułá człówieká połrzedniká moiego do Bogá/ miał kiedy czynić miełzáncem/ abo ze dwu łklionym [...]. Item żebył będąc drzewiánył Theologiem/ z iedney łtrony rozwięzować miał ołobę Chriłtułowę/ á z drugieybych miał miełzác bołtwo z człówieczeńłtwem: [...] *CzechEp* 75; gdyż oni [*papieźnicy*] á nie kto inłzy Iezulá rozwięzuią. Bo raz go łobie duchem/ ániołem/ Bogiem bez cíáłá łtánowią/ á drugi raz go cíáłem przyobłoczą/ wćielią y Bołtwo z człówieczeńłtwem złączaią: á złaczywłzy go ták w iednę ołobę raz z Bogá y z człówieká/ y niewiedzieć z częgo trzełiego: [...] *CzechEp* 75; Bo mowią z Bernárdá/ iż łą trzy łłtnołci w iedney ołobie [...] áczci go potym rozwięzuią/ gdy to włzędy twierdzą/ iż gdy przyłzłó do łmierci/ tedy łámo człówieczeńłtwo cíerpiáło/ [...] á bołtwo te⁸⁰ nic nieucierpiáło. *CzechEp* 75, 75 [2 r.], 245 [2 r.], 347 [2 r.], 348; Káždy duch ktory wyznawa iż Iezus Chriłtus przyłzedł w cíele/ z Bogá iefł: A káždy duch ktory rozwięzuię (*marg*) nie wyznawa G.S. (–) Iełulá [*non confitetur (marg) solvit* (–) *Iesum Christum PolAnt*]; z Bogá nie iefł *WujNT* 1.*Ioann* 4/3, s. 825.

rozwięzować czym (1): Bo oni [*papieźnicy*] łwym włáłnym píłmem/ náukámi y łwiádełctwy Iezulá Pána rozwięzuią/ y oni go łámi/ á nie my miełzamy. *CzechEp* 76.

W charakterystycznych połączeniach: *Chrystusa* (*osobę Chrystusowę*) *rozwięzować* (5), *Jezusa* (8).

*** *Bez wystarczającego kontekstu; dissolvere, exsolvere, resolvere, relaxare Calep (5) : Relaxo – Popufzczam, rozwiążuię. Calep 908a; Resolvo – Zafię rozwiążuię. Calep 917b, 333b, 390a, 990b. Formacje współrdzenne cf WIAZAĆ.*

Cf ROZWIĘZOWAN, ROZWIĘZOWANIE, ROZWIĘZUJĄCY

ZCh